

ANALYSE

Taxameterforskelle på de gymnasiale uddannelser

Hovedkonklusioner

- Hhx har samlet det mindste tilskud pr. årselev, derefter er det stx, htx, og til sidst hf, som har det største tilskud pr. årselev.
- Der er markant bedre økonomisk ramme pr. årselev hos de almene gymnasier (stx og hf) end hhx.
- Der er i dag dermed en uforklarlig forskel på 10,8 pct. eller 7.385 kr. pr. årselev, når man sammenligner, hvad en stx-institution og en hhx-institution får for at tilbyde undervisning, vejledning og trivselstiltag til skolens elever.
- Der eksisterer i overvejende grad forskelle i undervisningstaxameteret – det laveste taxametertilskud bliver ydet til hhx, som er cirka 3 pct. lavere end for stx.
- Variationerne i færdiggørelsestaxameteret findes at være uforklarlige, da dette burde afspejle en merindsats for at fastholde eleverne, hvilket kan afspejles i gennemførelsesprocenterne på de respektive uddannelser.
- Forskellen i fællesudgiftstaxameteret kan synes urimelig, men kan tilskrives, at pladsbehovet på de gymnasiale uddannelser er forskellige. Dermed vil omkostningerne til institutionsdriften også være forskellig, når det kommer til opvarmning, rengøring mv.
- En sammenligning af bygningstaxameteret mellem de almengymnasiale og de erhvervsgymnasiale uddannelser er svær grundet regionaliseringsfaktoren. Men en forskel i dette taxameter kan tilskrives, at lokaleforbruget på de gymnasiale uddannelser er forskellig grundet naturvidenskabelige fag, gymnastiklokaler, musiklokaler osv. Ydermere er det værd at huske, at erhvervsskolerne ved selveje overtog bygningerne på andre vilkår end de almengymnasiale institutioner. Det laveste bygningstaxameter bliver ydet til hhx.
- Der gives på stx et A-fagstaxameter, der er et incitamentstaxameter for, at eleverne gennemfører specifikke fag på A-niveau. Der gives ikke et tilsvarende incitament på hverken hhx eller htx. Dette er til trods for at htx udbyder de samme fag med undtagelse af musik på A-niveau.

Baggrund

Analysen har til formål at gennemgå de fire taxametre som hf, hhx, htx, samt stx har til fælles og et femte, der kun ydes til stx. Udover en gennemgang af de fem taxametre, vil det også blive påvist, at der i dag findes uforklarlige forskelle i tilskuddet pr. årselev. De fire taxametre, som de gymnasiale uddannelser har til fælles, er undervisnings-, færdiggørelses-, fællesudgifts- samt bygningstaxameteret. Det femte taxameter, som

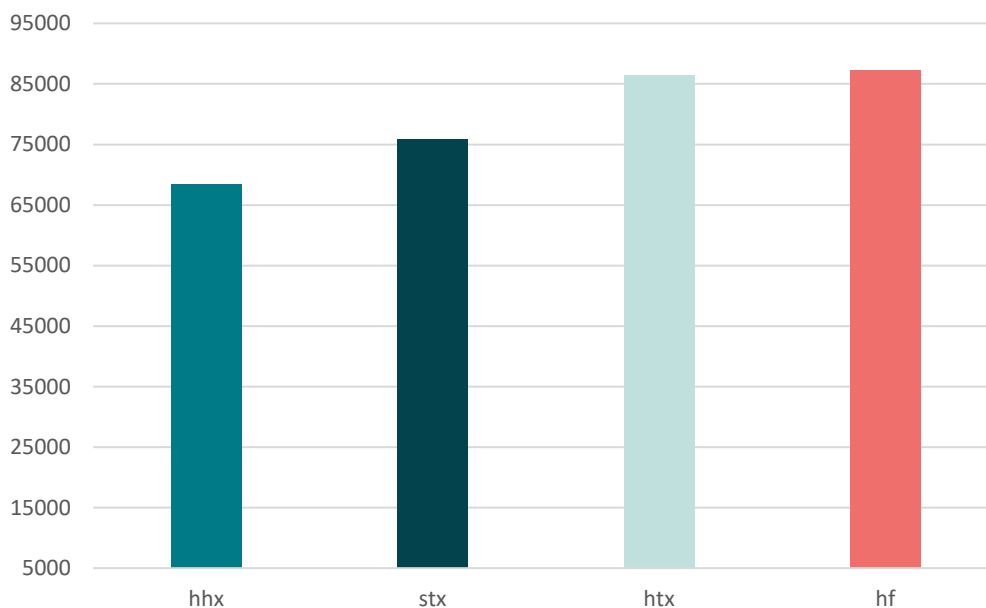
kun findes på stx, er A-fagstaxameteret, hvilket ydes for hver elev, der gennemfører fysik, kemi, biologi, bioteknologi, geovidenskab eller musik på A-niveau. Der findes ikke en tilsvarende ordning på hverken hhx eller htx og dette er til trods for at htx ligeledes udbyder fysik, kemi, biologi, bioteknologi samt geovidenskab på A-niveau.

Det statslige tilskud til hver institution kan frit disponeres på tværs af taxametrene, og de eneste betingelser er, at eleverne får en undervisning af den forskrevne kvalitet, og at institutionen underviser de elever, som tilskuddet er beregnet til.

Samlet tilskud pr. årselev (Finansloven 2022)

I figur 1 ses det samlede tilskud pr. årselev for finansloven 2022. Det samlede tilskud pr. årselev omfatter de statslige aktivitetsafhængige taxameterudgifter til de gymnasiale uddannelser. Hhx har samlet det mindste tilskud pr. årselev, derefter er det stx, htx, og til sidst hf, som har det største tilskud pr. årselev.

Figur 1: Samlet tilskud pr. årselev fordelt på de gymnasiale uddannelser (Finansloven 2022)

Kilde: Finansloven 2022, samt egne beregninger

Undervisningstaxameteret

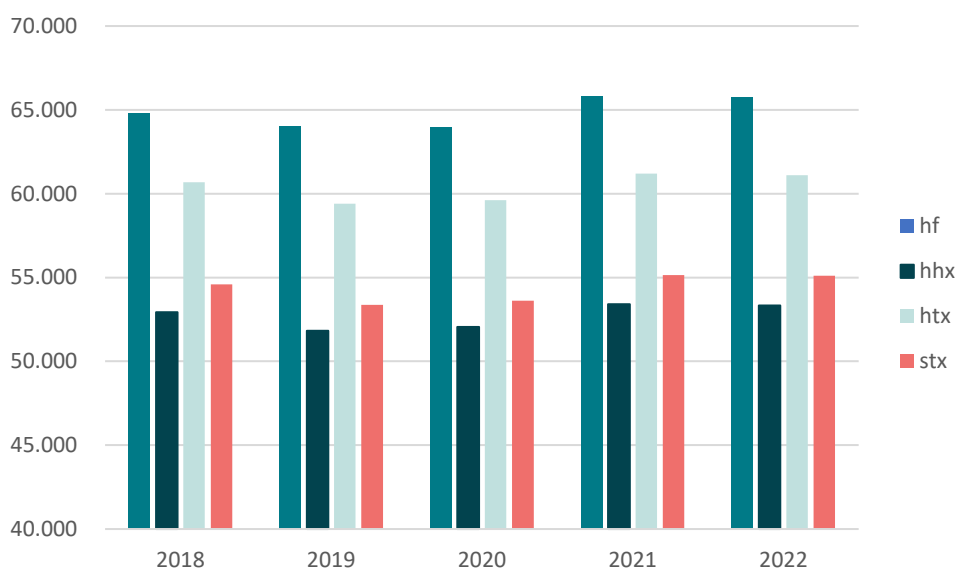
Formålet med undervisningstaxameteret er, at det skal dække de direkte undervisningsrelaterede udgifter, dvs. lærerløn, udgifter til undervisningsudstyr mv. DEG havde en forventning om, at store dele af de uforklarlige forskelle i undervisningstaxameteret var fjernet med finansloven 15 (FL15). Denne forventning skyldes, at der i 2014 blev foretaget en analyse af Finansministeriet og Undervisningsministeriet, som viste, at blot en tredjedel af forskellen i

undervisningstaxameteret mellem hhx og stx kunne henføres til omfanget af naturvidenskabelige fag, udbuddet af studieretninger, fag samt holdstørrelse¹.

Ydermere fik hf, hhx, htx og stx med indgåelsen af overenskomsten for 2013 (OK13) de samme regler for tildeling af arbejdstid, hvormed den sidste begrundelse for to tredjedele af forskellen i undervisningstaxameterne mellem hhx og stx forsvandt. Det var dog først med FL17, at en harmonisering af undervisningstaxameterne for hhx og stx blev gennemført, hvilket blev udmøntet ved at forhøje undervisningstaxameteret for hhx med 4,6 pct. og reducere undervisningstaxameteret for stx med 3,3 pct.

Figur 2 viser udviklingen i undervisningstaxameteret for hhv. hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022.

Figur 2: Udviklingen i undervisningstaxameteret for hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022, 2022-pl reguleret

Kilde: Finanslovene 2018 til 2022, samt egne beregninger

¹ UVM og FM – Faktaark: forskel mellem hhx- og stx-taxameter, 20 oktober 2014

Som det fremgår af figur 2, eksisterer der stadig en taxameterforskel mellem hhx og stx efter harmoniseringen af undervisningstaxameteret på finansloven 2017. Forskellen kan dog begrundes med udgiftsforskelle i naturvidenskabelige fag, udbuddet af studieretninger, fag mv.

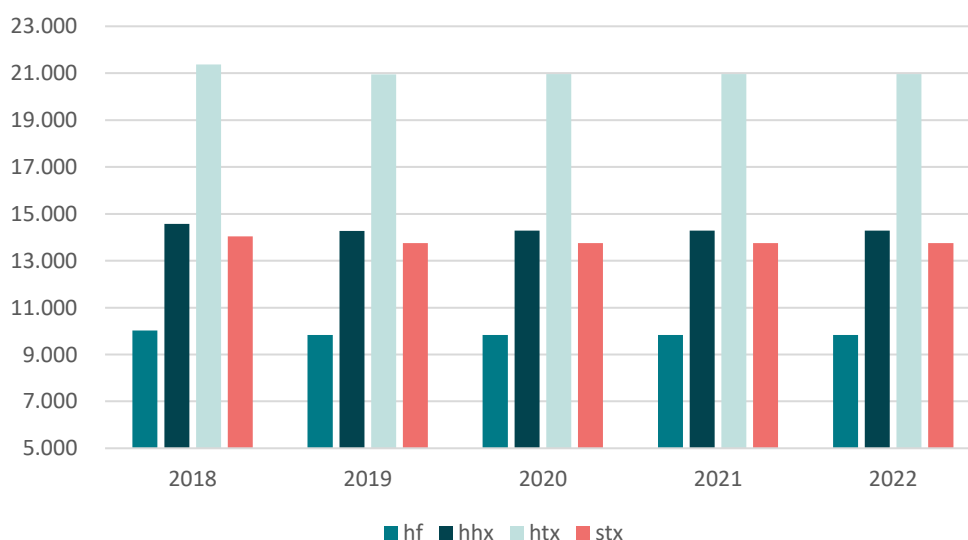
Det laveste undervisningstaxameter bliver ydet til hhx, som i 2022 var cirka 3 pct. lavere end stx. Undervisningstaxameteret på hf er ca. 23 pct. større end på hhx, hvilket svarer til 12.420 kr. Takstforskellen mellem hf og hhx kan skyldes holdstørrelser, elevtyper osv. Takstforskellen mellem htx og stx kan tilskrives, at htx-elever i større omfang har flere naturvidenskabelige og praktiske fag end på stx samt at htx har 6,5 pct. flere undervisningstimer end stx og hhx (Jf. Bekendtgørelse af lov om de gymnasiale uddannelser).²

Færdiggørelsestaxameter

Færdiggørelsestaxameteret er et incitamentstaxameter, som blev indført i 2003, og udløses, når en elev har bestået sine eksaminer. Taxameteret giver uddannelsesinstitutionerne et økonomisk incitament til at øge andelen af unge, som gennemfører en ungdomsuddannelse.

Figur 3 viser udviklingen i færdiggørelsestaxameteret for hhv. hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022.

Figur 3: Udviklingen i færdiggørelsestaxameteret for hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022, 2022-pl reguleret

Kilde: Finanslovene 2018 til 2022, samt egne beregninger

² Jf. Bekendtgørelse af lov om de gymnasiale uddannelser

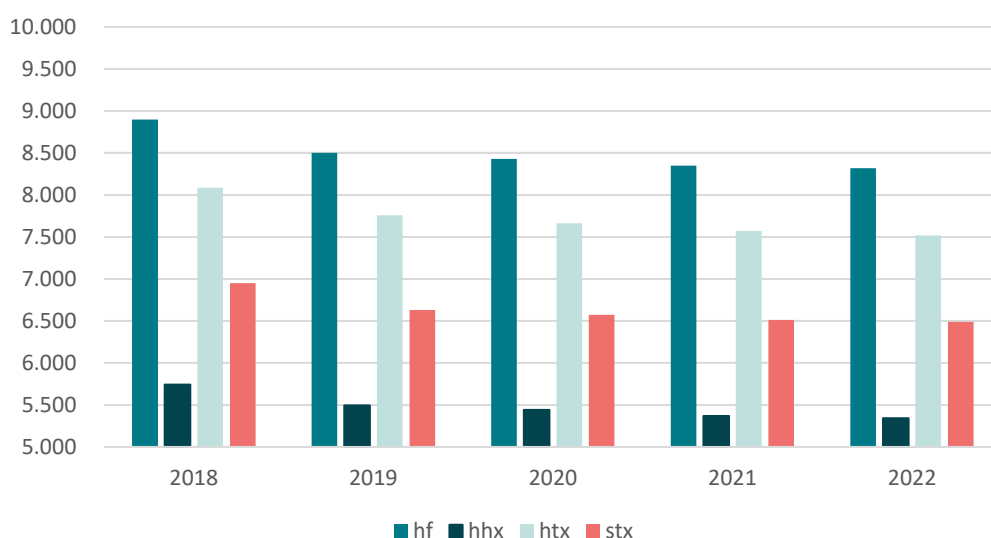
Som det ses i figur 3, varierer færdiggørelsestaxameteret på tværs af de gymnasiale uddannelser. Da færdiggørelsestaxameteret er et incitamentstaxameter, som giver incitament til at få en højere gennemførelsesprocent, er det rimeligt at antage, at det skulle afspejle en merindsats for at fastholde eleverne. Tidligere analyser har påvist, at fuldførelsesprocenten på htx er lavere end på hhx og stx med hhv. 10 og 7 pct.³, hvormed en taxameterforskel er rimelig. En harmonisering vil dog være svær at udføre. Da den samlede taxameterbevilling til færdiggørelsestaxameteret for htx udgør en lille andel af den samlede taxameterbevilling på de gymnasiale uddannelser, grundet en lille gennemførelsesbestand, vil en harmonisering af denne forskel gøre minimal forskel for færdiggørelsestaxameteret på hhx og stx. Det forholdsvis lave færdiggørelsestaxameter på hf forekommer umildbart uforståeligt, da frafaldet på hf er omkring 30 pct., hvilket derfor bør give hjemmel til et større incitamentstaxameter, men bør dog også være differentieret, da uddannelseslængden er kortere.

Fællesudgiftstaxameter

Formålet med fællesudgiftstaxameteret er, at det skal dække de udgifter, der er i forbindelse med institutionsdriften, dvs. administrations-, rengørings-, opvarmningsomkostninger mv. Dette taxameter er også aktivitetsbestemt og den samlede bevilling derfor afhængig af antallet af årselever.

Figur 4 viser udviklingen i fællesudgiftstaxameteret for hhv. hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022.

Figur 4: Udviklingen i fællesudgiftstaxameteret for hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022, 2022-pl reguleret

Kilde: Finanslovene 2018 til 2022, samt egne beregninger

³<https://www.ft.dk/samling/20091/almudel/udu/bilag/39/747155.pdf>

Forskellen i fællestaxameteret kan synes urimelig, men kan tilskrives at pladsbehovet på de gymnasiale uddannelser er forskellige. Dermed vil omkostningerne til institutionsdriften også være forskellig, når det kommer til opvarmning, rengøring mv. Det varierende pladsbehov skyldes, at fag på hf, htx og stx, især de naturvidenskabelige fag, kræver større undervisningslokaler end øvrige fag, samt at der på htx undervises i teknologifag, som også kræver faglokalefaciliteter.

Bygningstaxameter

Grundlaget for fastsættelsen af bygningstaxameteret er en norm for det antal m² en uddannelse skal have til rådighed pr. årselev. Eksempler på m² normer: hhx 10 m², stx 14 m² og htx 15 m². Hensigten med bygningstaxameteret er, at det skal dække kapitaludgifterne for de selvejende institutioner og er en erstatning af den tidligere ordning hvor der blev foretaget en refusion af renter og afdrag eller betalt husleje. Da erhvervsskolerne overgik til statsligt selveje i 1991, blev bygningerne overdraget til de bogførte værdier (dvs. byggeudgifterne). For at kompensere for prisniveauforskellen i bygge- og anlægsbranchen mellem de større byer og provinsbyer, blev der indført en regionaliseringsfaktor, som er mellem 0,8 og 1,1. Den gennemsnitlige regionaliseringsfaktor i sektoren vil ændre sig fra år til år, da bygningstaxameteret er aktivitetsafhængigt, men forventes at være én på sektorniveau⁴.

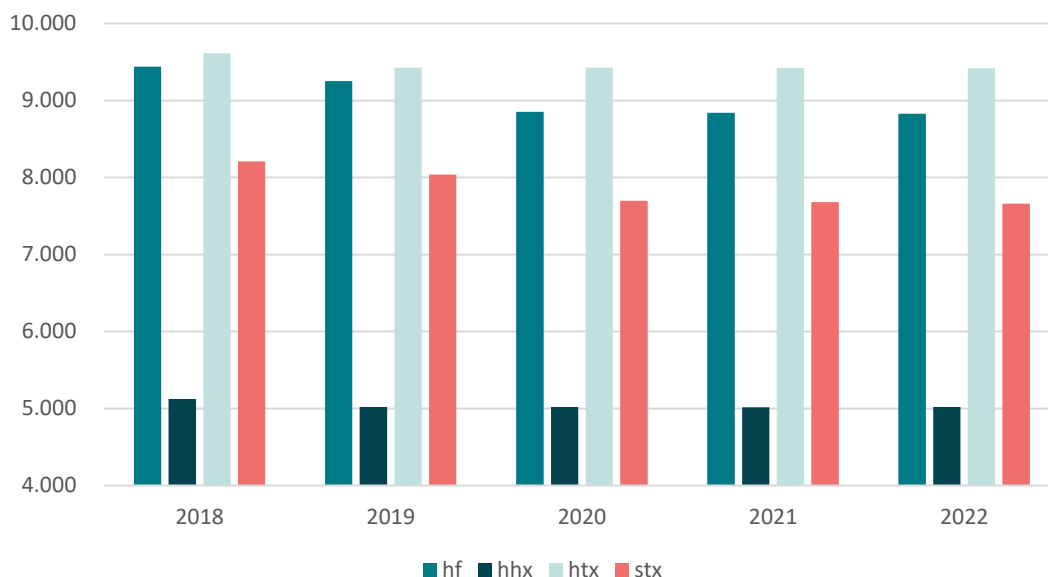
Regionaliseringsfaktoren blev på finansloven 2020 ændret fra 1,1 til 1,05 for at imødekomme en negativ budgetregulering fra 2020 og frem, hvilket betød en reduktion i bevillingen til de erhvervsgymnasiale gymnasier på 3,2 mio. kr. årligt fra 2020 og frem.

De almengymnasiale uddannelser/institutioner overgik til selveje ved en betalingsevne model, og derfor blev der ikke indført en regionaliseringsfaktor på bygningstaxameteret for hf og stx. Med betalingsevne modellen menes der, at de almene gymnasiale institutioner fik overdraget bygningerne til deres vurderede evne til at betale og drive bygningerne, hvilket er aktivitetsbestemt.

Figur 5 viser udviklingen i bygningstaxameteret for hhv. hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022

⁴ Hvis man ikke tager højde for sektorniveau

Figur 5: Udviklingen i bygningstaxameteret for hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022, 2022-pl reguleret

Kilde: Finanslovene 2018 til 2022, samt egne beregninger

En sammenligning af bygningstaxameteret mellem de almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser er svær grundet regionaliseringsfaktoren. Men en forskel i dette taxameter kan tilskrives at lokaleforbruget på de gymnasiale uddannelser er forskellig grundet naturvidenskabelige fag, gymnastiklokaler, musiklokaler osv. Det er værd at huske, at erhvervsskolerne ved selveje overtog bygningerne til anskaffelsesprisen og ikke via betalingsevne modellen ligesom stx. Ligeledes har erhvervsskolerne historisk set frem mod 2007, hvor de almen- og erhvervsgymnasiale uddannelser overgik til statsligt selveje, været udsat for besparelser på bygningstaxameteret, hvormed bygningstaxameteret ikke afspejler de omkostninger erhvervsskolerne har til bygningerne.

A-fagstaxameteret

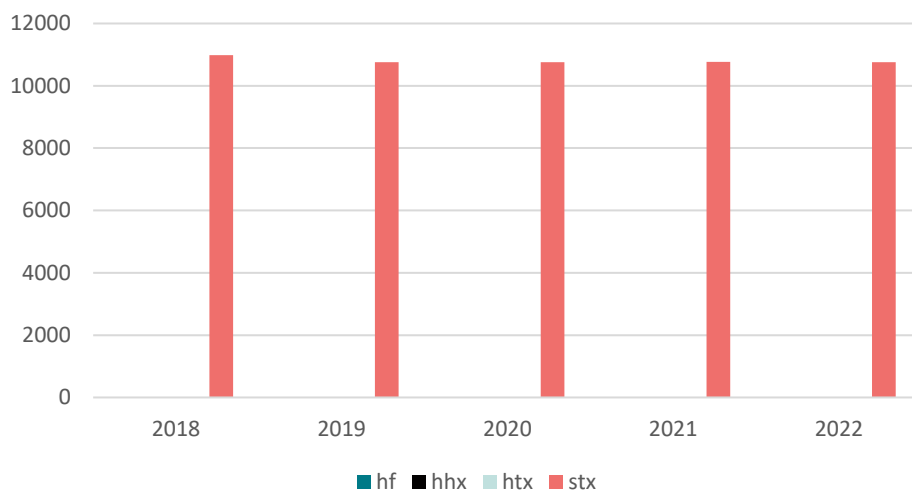
På stx gives der et særligt incitamentstaxameter for bestemte A-niveau fag. Taxameteret gives pr. bestået elev i fagene fysik, kemi, biologi, geologi, bioteknologi og musik⁵. På de erhvervsgymnasiale uddannelser findes der ikke en tilsvarende ordning, på trods af, at htx udbyder de samme fag med undtagelse af musik. I et faktaark fra Undervisningsministeriet fremgår det, at A-fagstaxameteret skyldes politiske prioriteringer.⁶

Figur 6 viser udviklingen i A-fagstaxameteret for hhv. hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022.

⁵ Jf. §20.42.02

⁶ UVM og FM - Faktaark: forskel mellem hhx- og stx-taxameter, 20. oktober 2014.

Figur 6: Udviklingen i A-fagstaxameteret for hf, hhx, htx og stx i perioden 2018 til 2022, 2022-pl reguleret

Kilde: Finanslovene 2018 til 2022, samt egne beregninger

A-fagstaxameteret er et incitament taxameter, som giver de almengymnasiale institutioner incitament til at få flere igennem deres stx-forløb med et naturvidenskabeligt fag på A-niveau. I 2020 blev der samlet bevilliget ca. 120 mio. kr. til stx som følge af A-fagstaxameteret.⁷

I 2020 dimitterede 2.996 elever fra htx med A-niveau i et af de fag, som udløser A-fagstaxameteret på stx. Tildeltes htx samme taxameter ville htx derfor samlet modtage 34 mio. kr.

En harmonisering af A-fagstaxameteret, hvor den samlede udgift ikke ændres fra i dag, vil medføre en takstnedsættelse til ca. 8.400 kr., hvilket vil resultere i, at stx vil modtage ca. 95 mio. kr. og htx vil modtage ca. 25 mio. kr.

Om data

Data, der er anvendt til denne analyse, tager udgangspunkt i finansloven 2018 til og med finansloven 2022.

⁷ I 2020 var der i alt 11.471 elever, der udløste A-fagstaxameter på stx.